

Wetenschap&Onderzoek

Maxmania: hoe een achttienjarige Nederlander in zijn greep kreeg

MAX VERSTAPPEN SCHREEF GESCHIEDENIS MET ZIJN ONVERGETELIJKE OVERWINNING IN BARCELONA.

Bijzondere prestaties in de sport zijn er met grote regelmaat, maar niet iedere bijzondere prestatie is uitzonderlijk. Uitzonderlijke prestaties zijn die sportprestaties waar mensen het jaren later nog over hebben. Prestaties die in het geheugen gegrift staan, die de liefhebbers decennia later nog kippenvol bezorgen en die vorm geven aan de levensgeschiedenis van de betrokken atleet en aan die van ons gewone stervelingen.

DOOR KOEN BREEDVELD EN PAUL HOVER

In de historie van de Nederlandse sport hebben diverse atleten dergelijke uitzonderlijke prestaties geleverd: Fanny Blankers-Koen, Anton Geesink, Ard Schenk, Johan Crujff, het gouden volleybalteam van Atlanta, Epke Zonderland. Wie er wel en niet op die lijst horen, is en zal altijd gespreksonderwerp blijven van sporthistorici en -liefhebbers.

In 2016 schaaft Max Verstappen zich tot dit illustere gezelschap. Op tweede pinksterdag wint de dan achttienjarige Verstappen als eerste coureur in de geschiedenis van de vaderlandse autosport een grand prix, de GP van Barcelona. Op 3 december 2016 wordt zijn actie om de latere wereldkampioen Nico Rosberg tijdens de GP van Brazilië in te halen, door het F1-circus uitgeroepen tot "actie van het jaar". Verstappens unieke talent maakt daarmee duidelijk wat de kracht van sport kan zijn.

Formule 1

Het Formule 1-imperium van de Brit Bernie Ecclestone behoort al decennialang tot de allergrootste moneymakers van de mondiale sportindustrie. Naar schatting gaat er jaarlijks zo'n 4 miljard dollar om in dit circuit. De *host cities* van de 21 races betalen jaarlijks enkele tientallen miljoenen om te mogen deelnemen aan het circuit. Daarmee

incasseert het bedrijf van Ecclestone jaarlijks zo'n 500 à 600 miljoen dollar aan *hosting fees*, meer nog dan het ontvangt aan televisierechten (380 miljoen dollar in 2007). Het geschatte totaal aantal kijkers wereldwijd bedraagt bijna 600 miljoen.

In Nederland werd in 1985 voor het laatst een Formule 1-race gehouden, op het circuit van Zandvoort. De prestaties van Verstappen hebben echter ook de idee voor een Formule 1-wedstrijd op eigen bodem nieuw leven ingeblazen. Op 4 november 2015 diende de VVD-fractie van de gemeente Zandvoort een motie in om de mogelijkheid te onderzoeken om de Formule 1 naar Zandvoort te halen, op 6 juni 2016 stelde VVD-kamerlid Rudmer Heerema in de Tweede Kamer vergelijkbare vragen aan minister Schippers van VWS. Vooralsnog is het nog niet zover. Maar het lijkt geen twijfel dat de Formule 1 in Nederland door de prestaties van Verstappen weer is gaan leven. Iets wat prins Bernhard van Oranje, sinds februari 2016 mede-eigenaar van het racecircuit van Zandvoort, als muziek in de oren zal klinken.

Aandacht voor Verstappen

Niet alleen onder politici en ondernemers, maar ook bij het grote publiek maakt de naam van Verstappen de tongen los. Sinds zijn overwinning in mei in Barcelona trokken de Formule 1-wedstrijden gemiddeld ruim 800.000 toeschouwers, met her en der uitschieters boven het miljoen. Toegegeven, dat staat nog niet in verhouding tot de 4,6 miljoen kijkers die op 15 maart 2015 naar *Boer zoekt Vrouw* keken en daarmee dat programma tot het bestbekeken televisieprogramma van 2015 maakten. Maar Formule 1-wedstrijden worden vaker niet dan wel op *prime time* uitgezonden, en zijn bovendien in Nederland alleen via aanbieder Ziggo te zien.

De unieke prestaties van Max Verstappen betekenen niet dat half Nederland ineens aan de autosport gaat. Maar Maxmania laat wel zien dat topsport mensen kan inspireren en kan verbinden

Met de naamsbekendheid van Verstappen zit het wel goed. In een representatief onderzoek in november 2016 onder 1.500 Nederlanders in de leeftijd van 16 tot 80 jaar, bleek 97% van de Nederlanders bekend te zijn met Verstappen. Van hen volgde 21% de prestaties van Verstappen op de voet, 47% gaf aan Verstappen op hoofdlijnen te volgen (zie figuur 1). Daarmee gaven in totaal 8,7 miljoen Nederlanders aan geïnteresseerd te zijn in het racen van de Limburger. Niet verbazingwekkend is dat het vooral mannen zijn die het Formule 1-geweld volgen; ook onder het vrouwelijke deel van Nederland mag Verstappen op veel volgers rekenen.

De prestaties van Verstappen laten zijn publiek niet ongemoeid (zie figuur 2). Ruim de helft van de Nederlanders (58%) geeft aan trots te zijn op de prestaties van de jonge autocoureur. En iets minder dan de helft (43%) geeft aan dat Verstappen vaak onderwerp is van gesprekken met vrienden, familie en collega's. Ook hier geldt dat dit iets meer voor mannen geldt dan voor vrouwen, maar ook onder vrouwen boezemen Max' prestaties ontzag in (53%) en wordt er over hem gesproken (37%).

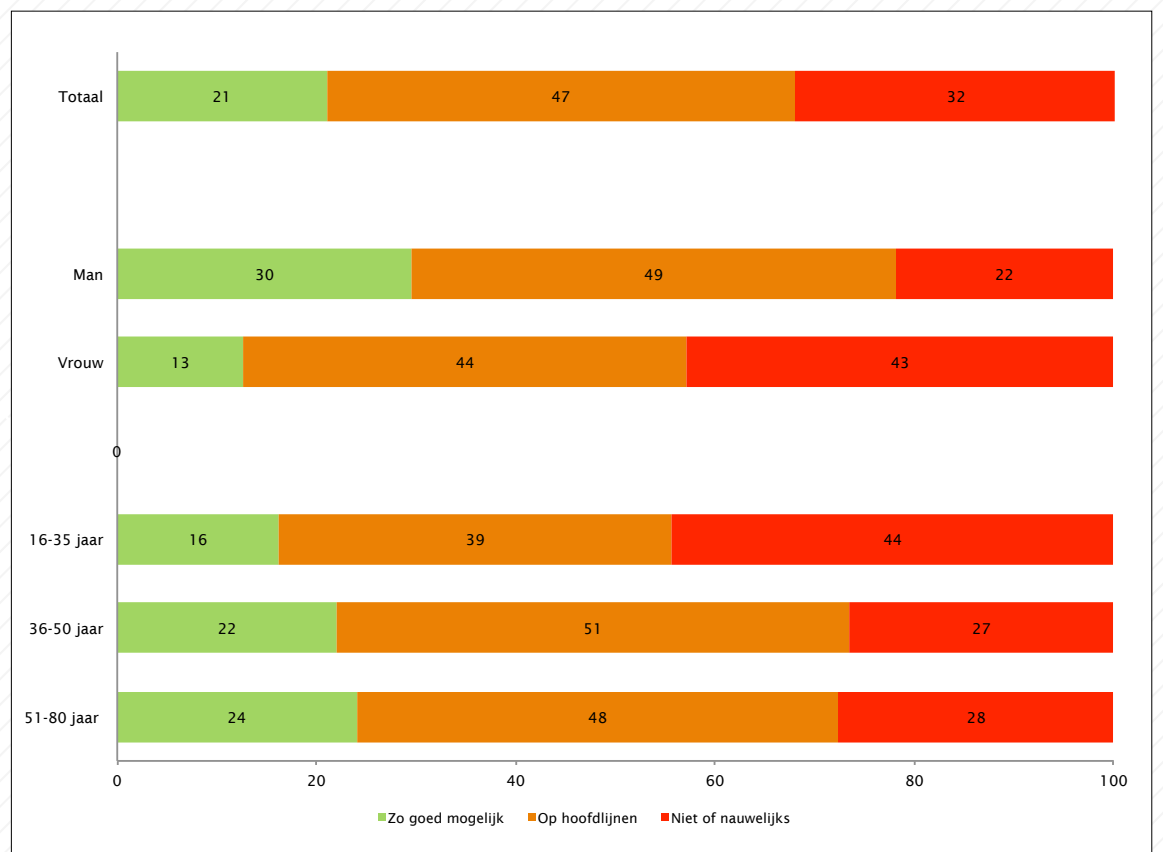
Voor bijna een op de drie Nederlanders (29%) geldt dat de prestaties van Verstappen ertoe hebben geleid dat ze meer interesse in de autosport hebben gekregen. In een tijd van groeiend milieubewustzijn en een overdadig vrijetijdsaanbod mag dat gerust opmerkelijk genoemd worden, voor een commercieel vehikel dat al sinds 1950 bestaat en sindsdien nauwelijks meer veranderingen heeft ondergaan. En mocht het tot een Formule 1-wedstrijd in Nederland komen, op het circuit van Zandvoort of waar dan ook, dan geeft een op de zes Nederlanders in de onderzochte leeftijdsgroep aan dat evenement te zullen bezoeken. Zelfs als niet meer dan tien procent van die 2 miljoen Nederlanders die intentie omzet in een daad, en eventueel zijn kinderen meeneemt, dan zou dat nog een formidabel aantal zijn. Ter vergelijking: de TT Assen trekt de laatste jaren tussen de 100.000 en 140.000 toeschouwers.

Conclusie

Herhaaldelijk is met onderzoek vastgesteld dat het een illusie is om te veronderstellen dat succes in de topsport betekent dat meer mensen aan sport gaan doen. Dat werkte niet bij Ard en Keessie, niet bij Pieter en bij Inge, niet bij Richard (Krajicek) en evenmin bij Epke. Een dergelijk effect doet zich slechts een enkele keer voor, met name bij relatief onbekende sporten die ineens veel media-aandacht krijgen (zoals het judo ten tijde van Geesink en het darts bij Raymond van Barneveld).

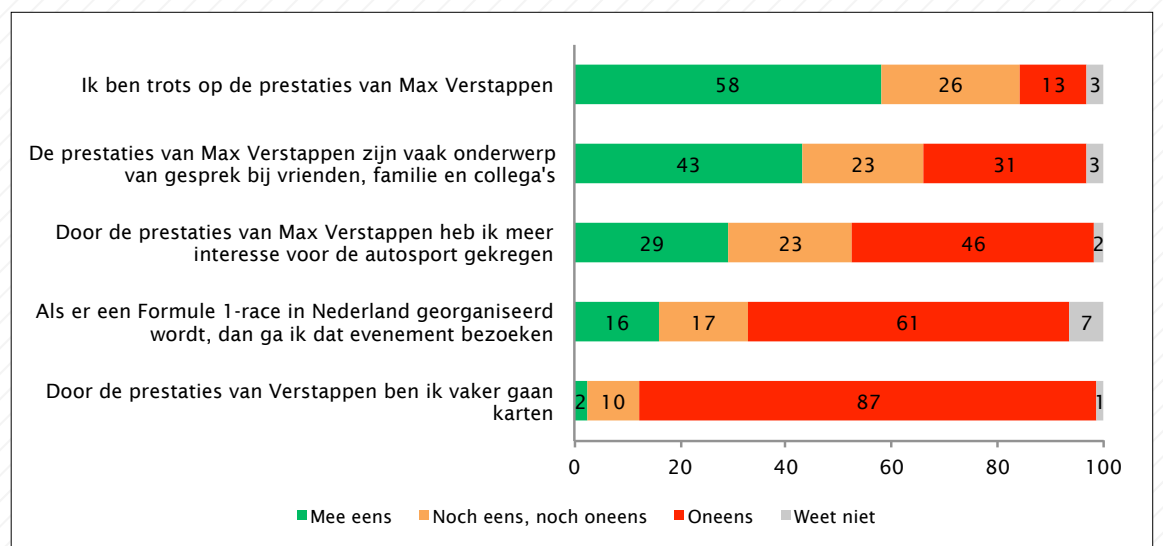
Het valt daarmee niet te verwachten dat de unieke prestaties van Max Verstappen nu ineens gaan betekenen dat half Nederland aan de autosport gaat. Wat de Maxmania van 2016 wel laat zien, is dat topsport mensen kan inspireren en kan verbinden. Als Max wint, winnen we allemaal een beetje. En dus hebben we het daarover, op

FIGUUR 1 MATE WAARIN NIEUWS OVER MAX VERSTAPPEN IS GEVOLGD, NEDERLANDERS 16-80 JAAR DIE BEKEND ZIJN MET VERSTAPPEN, IN PERCENTAGES.

Bron: Mulier Instituut (NSO november 2016).

FIGUUR 2 IMPACT PRESTATIES MAX VERSTAPPEN, NEDERLANDERS 16-80 JAAR DIE BEKEND ZIJN MET VERSTAPPEN, IN PERCENTAGES.

Bron: Mulier Instituut (NSO november 2016).

televisie, op de sociale media, bij de koffiecorner of gewoon thuis op de bank. Dat brengt nieuwe energie in de samenleving. Hoe je die energie economisch moet waarderen, is nog lastig te bepalen. Maar in een land en een wereld waarin angst en verdeeldheid het debat beheersen, is het prettig dat de unieke talenten van sporters als Verstappen elan en perspectief blijven bieden. ●

Column

1 KOEN BREEDVELD

De waarde van sport

Twee maanden geleden stelden onderzoekers van het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport in een rapport voor het Ministerie van VWS vast dat "de maatschappelijke betekenis van sport groter is dan ooit". Die maatschappelijke betekenis was in 1996 al uitgebreid opgetekend, in een studie van de sociologen Schuyt en Van Botenburg, voor NOC*NSF. Anno 2016 concluderen de onderzoekers dat de talloze studies die er nadien zijn verschenen, "grotendeels dezelfde conclusies trekken". Desondanks wordt er nog nauwelijks vanuit andere beleidsterreinen in de sport geïnvesteerd, was een andere (teleurstellende) conclusie in het rapport.

In 2011 calculeerden onderzoekers van de Brits-Nederlandse combinatie Rebel/Arup dat het organiseren van Olympische Spelen in 1928 de Nederlandse samenleving tussen 1,1 en 1,8 miljard euro zou gaan kosten. Daarbij was geen rekening gehouden met zogeheten "olympische effecten": de mogelijkheid om middels de Spelen bij te dragen aan zaken als imago, cohesie, stedelijke ontwikkeling en gezondheid. Omdat deze effecten moeilijk in geld vielen uit te drukken, waren ze gemakshalve als PM opgenomen. De rest is geschiedenis.

Begin 2016 kwam het VVD-kamerlid Rudmer Heerema met een initiatiefnota. Heerema verzocht daarin de regering om op basisscholen alleen nog maar vakleer-

krachten aan te stellen. De regering antwoordde daarop dat ze een en ander zou laten onderzoeken. De uitkomsten uit het onderzoek zijn nog niet binnen. Maar wie de literatuur bijhoudt, kan zich wel een beeld vormen van de vermoedelijke uitkomsten: vervangen van groepsleerkrachten door vakleerkrachten zal wat kosten, maar de baten die daartegenover staan (gezondheidswinst, motorische vaardigheden, leerprestaties) laten zich nog niet in geld uitdrukken. Waarmee ook het debat over bewegingsonderwijs rap tot de geschiedenis zal behoren.

Sport heeft alles in zich om mensen plezier en voldoening te kunnen verschaffen, en daarmee van betekenis te zijn voor andere maatschappelijke sectoren. Maar als die betekenis niet kan worden uitgedrukt in cijfers en getallen, in euro's of in andere eenheden, waartoe dient dan die wijsheid? Wie en hoe overtuig je daar dan mee? Cijfers van het CBS geven aan dat er jaarlijks zo'n 14 miljard omgaat in de sector. Wordt het niet hoog tijd om een fractie daarvan aan te wenden, om nu voor eens en voor altijd te documenteren wat de waarde is van sport? Of is het toch echt zo dat het vooral de domste jongetjes en meisjes in de klas zijn die voor de sport kiezen?

Koen Breedveld
Directeur Mulier Instituut